

ІНІЦІАТИВА «FIT FOR WORK EUROPE» В УКРАЇНІ: МЕТА, ЗАВДАННЯ, ПЕРСПЕКТИВИ

Fit for Work Europe

Упродовж багатьох років поширення неінфекційних хвороб спостерігається в усіх розвинутих європейських країнах. Хвороби кістково-м'язової системи та сполучної тканини — одні з найбільш поширених неінфекційних захворювань, які значно погіршують стан здоров'я працездатного населення. Ураження кістково-м'язової системи не становлять безпосередньої загрози для життя, але є одною з найпоширеніших причин втрати працездатності.

За даними дослідження, проведеного Британським незалежним товариством праці (44 млн працуючих у Європі мають хвороби кістково-м'язової системи (КМС), отже, наявність проблем зі здоров'ям ставлять під питання збереження за ними робочих місць. За оцінками Європейської комісії, хвороби КМС є причиною 50% усіх невиходів на роботу тривалістю понад 3 дні та 60% — випадків постійної непрацездатності. Між тим, високий рівень трудової зайнятості населення є ключовим фактором забезпечення економічного процвітання будь-якої країни.

Окрім Британського незалежного товариства праці, інші організації, зокрема Європейська антиревматична ліга (The European League against Rheumatism — EULAR), об'єднали зусилля для того, щоб підняти питання захворювань КМС на рівень загальносуспільної проблеми. Наприклад, у 2009 р. EULAR заснувала Товариство Європарламенту з ревматичних і м'язово-скелетних хвороб. Пробне запровадження практичних заходів щодо розв'язання цієї проблеми здійснюють у деяких країнах — членах Європейського Союзу (ЄС), зокрема в Іспанії, Швеції, Латвії та Великій Британії, однак мова йде про надання цим заходам суспільного пріоритету.

В Україні проблема впливу хвороб КМС на стан здоров'я працездатного населення також дуже актуальна. Дані, представлені Міністерством охорони здоров'я України, свідчать, що близько 4 млн українців мають хвороби КМС, і значна частина таких пацієнтів — особи працездатного віку (від 35 до 60 років).

31 жовтня 2014 р. у рамках Науково-практичної конференції «Інноваційні технології в лікуванні в ревматології з позицій доказової медицини», що відбулася у місті Києві, перед українськими ревматологами виступив **директор ННЦ «Інститут кардіології ім. М.Д. Стражеска» НАМН України (Київ), академік НАМН України, доктор медичних наук, професор Володимир Миколайович Коваленко**, який розповів про ситуацію щодо розповсюдженості ревматичних хвороб в Україні, а також про створення коаліції «Fit for Work Europe», її завдання та напрямки роботи.

В Україні у 2013 р. зареєстровано 92 842 хворих працездатного віку на всі види ревматизму, з них 1824 (68,8%) особи — з гострою ревматичною га-

рячкою. У структурі ревматичних хвороб найбільшу питому вагу мають артроз — 33,5% (у 2009 р. цей показник становив 32,0%), ревматоїдний артрит (РА) — 2,9% (у 2009 р. — 3,0%), сольова артропатія — 2,5% (у 2009 р. — 2,4%). У працездатних осіб частка артрозу, РА та сольової артропатії становить відповідно 19,0; 2,3 та 1,7% (у 2009 р. — 17,5; 2,3 та 1,5%). Таким чином, протягом останніх років частка працездатних пацієнтів з артрозом збільшилася від 6,3 до 8,9%.

Продовжують зростати показники поширеності та захворюваності анкілозивного спондиліту, який спричиняє ранню інвалідизацію. У 2013 р. у дорослих пацієнтів зареєстровано 10 481 випадок цього захворювання (28,0 випадка на 100 тис. населення), серед них частка захворювань у працездатних осіб становить 67,2%. Таким чином, у 2009–2013 рр. серед дорослих поширеність анкілозивного спондиліту підвищилася від 24,8 до 28,0 (12,9%), а захворюваність — від 1,9 до 2,3 (21%); серед працездатних — відповідно від 22,1 до 26,2 (18,6%) і від 1,9 до 2,5 (31,6%).

На системний червоний вовчак хворіють переважно молоді, працездатні особи, і їх частка становить 65,6% усіх зареєстрованих.

Аналіз динаміки поширеності хвороб КМС за період 1995–2013 рр. свідчить, що до 2010 р. відбувалося зростання цього показника в 1,5 раза; після 2010 і до 2012 р. — зниження на 1,4%, у 2013 р. — знову спостерігається підвищення на 0,2%.

Питома частка хвороб КМС у загальній структурі захворювань зросла з 10,8% у 2009 р. до 11,7% — у 2013 р. Сьогодні хвороби КМС посідають третє місце у структурі причин первинної інвалідності дорослого населення України (11,1%). Кількість випадків первинної інвалідності серед осіб працездатного віку, пов'язаної з хворобами КМС, у 2013 р. становила 6,0 на 10 тис. дорослого працездатного населення.

Саме тому одне з основних завдань ревматологічної служби МОЗ України — впровадження сучасних підходів до своєчасного виявлення, діагностики та лікування хвороб КМС, медичної реабілітації пацієнтів, поліпшення доступу до сучасних хворобомодифікуючих методів терапії.

Українське суспільство також прагне брати активну участь у пошуку ефективних рішень проблем, пов'язаних із хворобами КМС. Учені, експерти з охо-

рони здоров'я, економісти та благодійні організації планують об'єднати зусилля в боротьбі із хворобами КМС під егідою європейської коаліції «Fit for Work Europe».

«Fit for Work Europe» — ініціатива, яка сприяє впровадженню змін до ставлення й політики щодо людей працездатного віку із хворобами КМС. Лідером цієї коаліції є Британське незалежне товариство праці, що складається з експертів-науковців.

Коаліція «Fit for Work Europe» відстоює своєчасне медичне втручання в перебіг хвороб КМС, починаючи з 2007 р., коли нею було оприлюднено перший звіт про вплив цих захворювань на ринок праці Великої Британії. Відтоді за посередництва Британського незалежного товариства праці проведено дослідження у понад 30 країнах Європи, до цього руху долучилися експерти, пацієнти, політики, ключові громадські діячі — всі, хто усвідомлює важливість раннього виявлення, лікування та профілактики хвороб КМС у працездатного населення. Такий підхід сприятиме переведенню хвороб КМС із категорії інвалідизуючих до категорії виліковних хвороб, а також дозволить багатьом європейцям зберегти свої робочі місця та вести активне життя. Про це свідчить і успішна дворічна практика раннього медичного втручання для хворих на КМС, впроваджена у місті Мадрид (Іспанія). У цій країні здійснення заходів щодо ранньої діагностики, належного лікування та повернення до трудової діяльності значно покращило стан здоров'я хворих на КМС, сприяло зниженню частоти невиходів на роботу у зв'язку із хворобою на 39% і зменшило втрату працездатності на 50%, що забезпечило повернення приблизно 11 євро витрат на кожний 1 євро, який був інвестований у цю програму. Засновник і президент коаліції «Fit for Work Europe», директор Британського незалежного товариства праці професор Стівен Беван з цього приводу зауважив: «Якби таких результатів досягли у всіх країнах ЄС, за нашими оцінками, близько 1 млн працівників могли б виходити на роботу щодня. Це дало б вагоме підвищення продуктивності та значно скоротило б витрати на оплату лікарняних у період, коли країни — члени ЄС перебувають під тиском необхідності заощадження коштів, підвищення темпів економічного зростання, подолання безробіття та недостатньої зайнятості. Навіть якщо очікуване зменшення кількості невиходів на роботу становитиме 25%, а не 39%, за нашими оцінками, щодня зможуть виходити на роботу до-

датково 640 тис. працівників». Професор С. Беван також відзначив, що, згідно з розрахунками, щорічний збиток від хвороб КМС в усіх країнах ЄС значний — близько 240 млрд євро щорічно, що відповідає 2% ВВП і є серйозною проблемою для Європи.

Експерти «Fit for Work Europe» наразі працюють над впровадженням змін щодо ставлення до працівників із хворобами КМС на всіх етапах: діагностики, лікування та реабілітації шляхом проведення та обґрунтування незалежних досліджень за трьома основними напрямками — суспільне значення, клінічні дослідження, економічна складова системи охорони здоров'я.

Місія експертів — переконати уряди організувати міжміністерську співпрацю та розподіл коштів і результатів роботи між відповідними міністерствами з метою запровадження програм раннього медичного втручання стосовно хворих на КМС працездатного віку.

В Україні вже почали проводити дослідження поширеності та захворюваності на хвороби КМС серед працездатного населення України. Результати цих досліджень будуть надані в 2015 р. Це дозволить розрахувати соціально-економічні втрати для держави й обґрунтувати необхідність її участі у програмах та заходах щодо оптимізації лікування та реабілітації хворих на КМС.

Наприкінці виступу професор В.М. Коваленко відзначив, що здоров'я населення в цілому є запорукою успішного розвитку суспільства, економічного зростання, соціальної захищеності й політичної стабільності. Головною метою в галузі охорони здоров'я будь-якої європейської країни є забезпечення працездатності та продуктивності праці її громадянам. Сьогодні необхідно змінити ставлення до хвороб КМС і перестати вважати, що питання щодо їх лікування та профілактики є другорядними проблемами. Важливим кроком у цьому напрямку є імплементація ініціативи «Fit for Work Europe», яка сприятиме не тільки скороченню кількості випадків втрати працездатності внаслідок хвороб КМС, але й позитивно впливатиме на найважливіші макроекономічні показники європейських країн (витрати на охорону здоров'я, кількість працездатного населення), а також стимулювати комплексний розвиток системи охорони здоров'я і вдосконалення політики працевлаштування.

Наталія Очеретяна